

Torget Djeema el Fna
– en mytomspunnen
plats med levande
skådespel dygnet runt.

Marrakech

- en stad som berör

Den arabiska våren nådde aldrig riktigt till Marocko och läget har varit relativt lugnt. Så med bra flygförbindelser och nya golf-satsningar har landet blivit en intressant destination. Vi åkte dit – och blev både positivt och negativt överraskade.

[text: ANDERS ELLQVIST foto: PETER CORDÉN]

Palmeraie bjuder på en 27-hålsanläggning ritad av Robert Trent Jones Sr.

DET TAKTFASTA TUTANDET FRÅN AVENYN utanför hotellet vill aldrig ta slut. Det är söndagskväll i Marrakech och på gatorna drar människor runt i vild glädje och signalerar med allt som ger ljud ifrån sig. Gamla skraltiga moppar som osar blå rök blandas med moderna bilar med folk på taket, på framhuvorna och huvuden ut genom de öppna rutorna. Många unga män, men också barn, gamlingar och även kvinnor hörs och syns i det offentliga rummet. Det viftas frenetiskt med den röda marockanska flaggan med sin gröna stjärna. Inga berusade eller beväpnade människor. Det är bara ett ovanligt glatt firande efter en viktig fotbollsmatch på stadens stora fotbollsstadion. Marockos landslag, som ofta kallas Atlaslejonen efter bergskedjan med samma namn, har denna kväll vunnit över Tanzania i kvalet till de afrikanska mästerskapen och det är det som hyllas ohejdat ute på stan.

Marocko verkar vara relativt fritt och fredligt. Inte minst om man jämför med de grannländer som haft en arabisk vår och där diktatorerna har fallit i till exempel Tunisien och Egypten.

Rickard Lagervall är expert på islam och undervisar i islamologi på Halmstad Högskola. Han beskriver Marocko som ett samhälle med en populär kung och en ganska foglig politisk opposition. Jo, det var en del demonstrationer även här under våren, men med löften om reformer och nyval ebbade det mesta av protesterna ut. Nu finns ett nyvalt parlament sedan valet i november, en moderniserad konstitution vad gäller till exempel kvinnans rättigheter till skilsmässa och vissa inskränkningar av kungens makt.

– Men det är en bra bit kvar till det vi kallar demokrati och rättsstat. Det finns tre ämnen som är tabu att ta upp. Att ifrågasätta kungen, annekteringen av Västsahara eller att gräva alltför djupt i militärens maktapparat, säger Rickard Lagervall.

Samtidigt är han noga med att framhålla att den nuvarande kungen, Muhammad den sjätte, ”M6” kallad i folkmun, är betydligt modernare än sin far Hassan II och omger sig med nyliberaler och välutbildade ekonomer som vill modernisera, men det går långsamt. Korruptionen är fortfarande utbredd och pressfriheten beskuren enligt officiella svenska rapporter från UD. Analfabetismen är hög, liksom arbetslösheten. Inte minst bland unga män. Många unga män utan framtidshopp kan snabbt bli en mardröm för regimen.

Men trots detta är Marocko ett av de mer stabila och turistvänliga

länderna i Nordafrika. Från Sverige har det länge gått charterresor till Marocko. Främst är det sol- och badorten Agadir som lockar. Här finns också en hel del golf och bland annat spelades tävlingar på herrarnas och damernas Europatourer under samma vecka 2011, vilket är unikt.

PÅ SENARE ÅR HAR ALLT FLER TURISTER börjat resa på egen hand och även upptäckt landets golfbanor, mycket tack vare de bättre flygförbindelserna. I dag finns ett 25-tal golfbanor att spela i landet, fler än i något av de andra länderna i regionen. I de planer som presenteras av turistmyndigheterna ligger ytterligare ett 20-tal banor i pipelinen fram till 2015. Om alla dessa projekt blir verklighet är förstas svårt att veta. Men ambitionen finns där och marockanska myndigheter och investerare ser golfturneringen som en bra inkomstkälla.

Marockos gamla kung Hassan II var golfkötig. Den nuvarande kungen sägs inte vara lika golfintresserad, men däremot en av prinsarna, Moulay Rachid, som lär vara singelhandicappare.

Kungahuset äger fortfarande ett antal av landets golfbanor. En av dem är Marrakechs äldsta bana Royal Marrakech från 1923 som är en klassisk kolonial klubb. Banan är inte så lång, men helt uppvuxen där de flesta hålen bildar egna rum och med en regnskogskänsla där tropiska djungelläten ackompanjerar golfarnas slag. Därutöver finns det fem andra banor av mer modernt snitt runt Marrakech och ytterligare en 18-hålare ska invigas till våren. Då finns det sex banor med 18 eller fler hål och en omtalad 9-hålare, Atlas Golf, som har namn efter bergskedjan i bakgrunden.

Vilken eller vilka banor som är bäst är delvis en fråga om dagsform och skötsel för ögonblicket. Flera av dem har välkända arkitekter. Palmeraie är ritad av Robert Trent Jones Sr. En genomarbetad 27-hålsanläggning med gigantiskt resortområde, massor av palmer som namnet antyder, konstgjorda sjöar och intressant layout. En bana som kommer att bli allt bättre

igen i takt med att nya maskiner, ny manager och greenkeeper får sätta sin prägel på den.

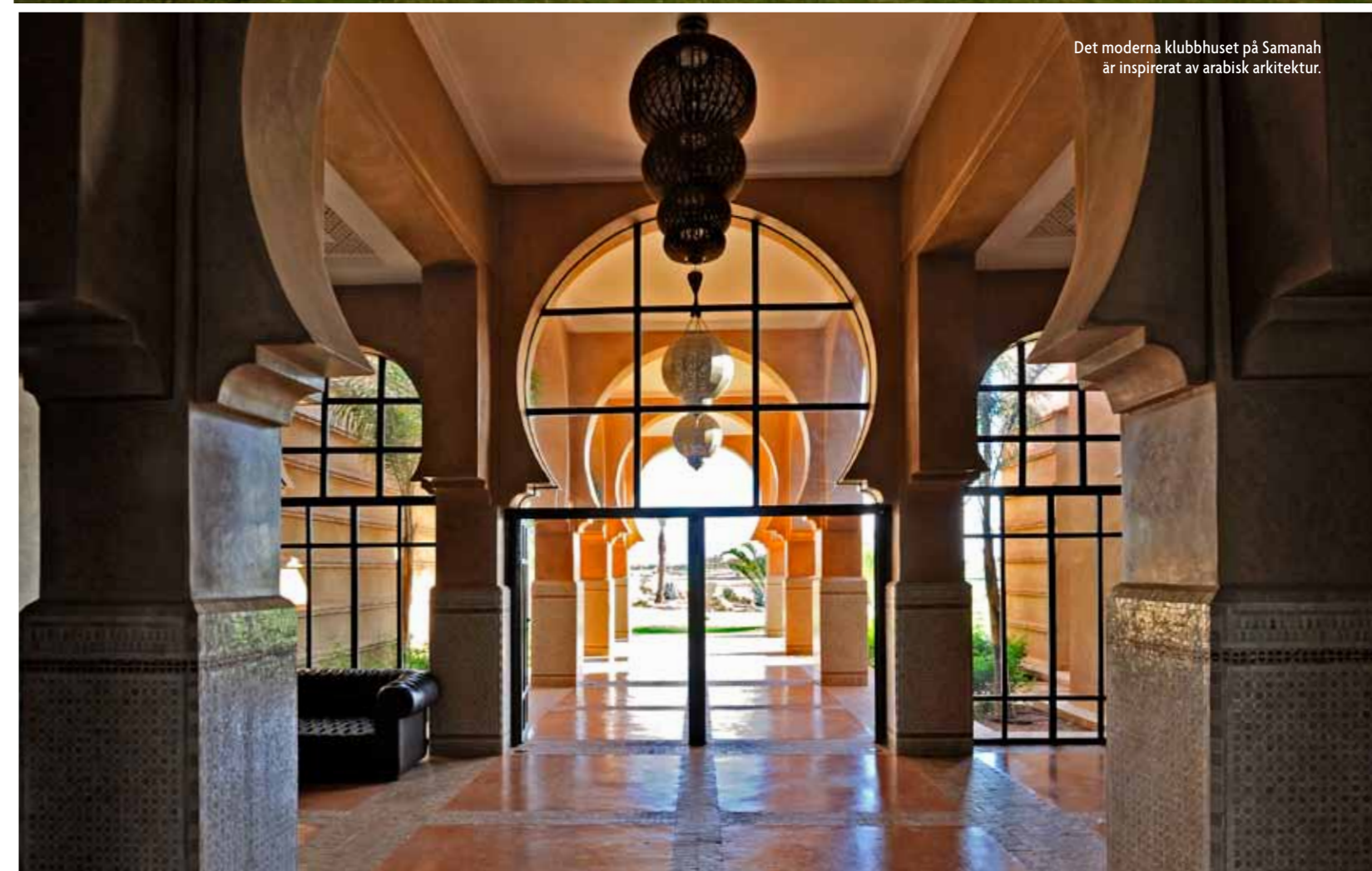
Amelkis har kallats en av de moderna Marockos bästa banor för turister. Den är ritad av amerikanen Cabell Robinson och är relativt snäll. Visserligen många bunkrar, men ganska vänliga sådana och breda fairways. En trevlig lounge, byggd som ett traditionellt arabiskt fort, en Kasbah. Vid 15:e hålet finns ett spektakulärt hus, som liknar en inglasad grotta, och lär ägas av grundaren till kosmetikajätten L’Oreal.

Samanah är ritad av Nicklaus Design och är ytterligare en modern layout som med rätta gör anspråk på att vara en mästerskaps- ➤

»Marocko är ett av de mer stabila och turistvänliga länderna i Nordafrika.«

Royal Marrakech. Hålet kallas Brigitte Bardot efter de två kullar på ömse sida av bunkern som skyddar green.

Det moderna klubbhuset på Samanah är inspirerat av arabisk arkitektur.

Al Maaden ritad av Kyle Philips har många bunkrar.

På Palmeraie finns det såväl lyxhotell (bilden) som villor och lägenheter ett stenkast från de 27 hålen.

banan med 18 hål. Det är en "ökenbana" med hänsyn tagen till omgivningen. Stort, fint klubbhus, en David Leadbetter Academy, korthålsbana och bra drivingrange. På minussidan de husbyggen som pågår vid sidan av banan och de byggarbetsplatsproblem det medför.

Al Maaden är ytterligare en av de ganska nya banorna. Ritad av Kyle Philips och en rejäl utmaning för de flesta golfare. I mitten en bevattningsdamm byggd i olika kvadrater som ska påminna om en marockansk trädgård. Meningarna går isär om det är vackert eller inte, men vattnet kommer definitivt i spel på flera av hålen. Och inte minst par treorna är klart intressanta. Även här finns ett fint klubbhus, god mat och ganska dyr dryck.

MARRAKECH KALLAS OFTA för Den rosa staden. Då handlar det om den förhärskande färgen på byggnaderna som särskilt vid solens upp- och nergång skiftar i rosa. Staden tycks vara en ständig inspirationskälla för konstnärer, designers och författare.

Här finns ett av världens mest fascinerande torg, Djeema el Fna. Torget i sig är en stor stenbelagd plats, men det är människorna och utbudet som gör det till en upplevelse. En sorts utomhusscen med ormtjusare, akrobater, spåntanter, musikanter och sagoberättare. På kvällen flyttar restaurangerna ut sina bord på torget och dukar upp med en stor variation av marockansk mat. Vi sitter ovanför apoteket på ett känt kafé i ett av torgets hörn och ser solen gå ner. Ett färgsprakande skådespel. Turisternas sorl blandas med motorcyklarnas tutor och afrikanska trummor. Små marockanska vimplar vajar i kvällsbris. Kolröken stiger från eldarna nere på torget. Vykortsmänglarna, skoputsarna och t-shirtförsäljarna har full kommers. Aftonsolen tas upp i husfasadernas ockrafärgade puts, som lyser – ja nästan glöder

i kvällsljuset. Så börjar plötsligt böneutropen ur högtalarna från den närbelägna minareten. Lika plötsligt avstannar all aktivitet nere på torget och det blir stilla medan solnedgångens bönestund pågår. Sedan är livet och folkvimlet lika snabbt tillbaka i full sving på torget.

Marrakech är staden som erbjuder det mesta för de flesta. Det finns gott om barer och fashionabla nattklubbar, restauranger från världens alla hörn, hotell i alla prisklasser från de billigaste loppensionaten till femstjärniga storheter som Mamounia Hotel, där Alfred Hitchcock har filmat, Churchill och Roosevelt vilat upp sig och där Chaplin och Rolling Stones varit gäster.

Huvudstaden ligger i inlandet och är alltså inget badresmål. Men det finns pooler på de flesta hotell och därutöver allmänna pooler och så även vattenland att svalka sig i för stora och små. Här i utkanten av öknen är luften torr och det gäller att dricka rejält med vatten. Inte minst om man ska ut på någon av golfbanorna.

KLIMATET ÄR förmodligen en av Marockos största tillgångar när det gäller kampen om golfturneringen. Men i övrigt då? Tja, meningarna går lite isär. Det finns visserligen ett antal banor med intressant arkitektur och ambitionerna för framtiden lovar gott. Men ibland kan irritation uppstå över att de inte är tillräckligt bra

skötta och detsamma kan också gälla management och service. En annan vanlig kritik är att all inclusive-hotellen inte är så roliga, med småtrista bufféer som är sig lika dag för dag. Men om man avstår dem till förmån för mer personliga alternativ och är noggrann med att kolla upp banornas skick med sin resebyrå – eller direkt med klubbarna – så får man oftast mycket golf för pengarna. ■

»I mitten en bevattningsdamm som ska påminna om en marockansk trädgård.«

Al Maaden

Guide

Guide Marrakech

RESA DIT

Norwegian flyger nonstop till Marrakech från Stockholm, Oslo och Köpenhamn varje vecka. Det tar cirka 30 minuter med bil till centrala Marrakech från flygplatsen (RAK).

GOLFA PALMERAIE

Antal hål: 27.
Greenfee: 18 hål kostar 350–400 kr beroende på paket och säsong.
Kommentar: Palmeraie är ritad av Robert Trent Jones Sr. En genomarbetad 27-hålsanläggning på ett stort resortområde med mycket palmer och med boende och restauranger i olika prisklasser.
pgpmarrakech.com

AMELKIS

Antal hål: 27.
Greenfee: 350–400 kr.*
Kommentar: En av det moderna Marockos bästa banor för turister. Ritad av amerikanen Cabell Robinson och relativt snäll med breda fairways. Ligger 7 km från centrum, mitt emot grannbanan Royal Marrakech GC. Amelkis saknar egen webb för närvarande.

ROYAL MARRAKECH

Antal hål: 18.
Greenfee: 500 kr.*

Kommentar: Klassisk kolonialkänsla. Byggt 1923 av Marrakech dåvarande pascha. Hålen som är relativt smala och korta inramas av uppvuxen tropisk skog. En av landets Royal-banor som ägs av den marockanska kungen.
royalgolfmarrakech.com

SAMANAH

Antal hål: 18.
Greenfee: 500 kr.*
Kommentar: Nicklaus Design. Modern bana som gör anspråk på att vara en mästarekapsbana. Utlagd i ökenlandskap och kan spelas över 6 800 meter.
samanah.com

AL MAADEN

Antal hål: 18.
Greenfee: 550 kr.*
Kommentar: Ytterligare en modern bana i resortmiljö. Ritad av Kyle Philips, med dryga 6 500 meter från tävlingsteer är den en rejäl utmaning. Intressanta par 3-hål och en bevattningsdamm inspirerad av marockansk trädgårdskonst.
almaaden.com

3 MÅSTEN!

Medinan i Marrakech är från medeltiden och ligger innanför stadsmurarna. Där kan man till exempel se:

1. Torget Djeema el Fna med sitt storslagna skådespel.
2. Koutoubia-minareten och moskén, 800 år gammal och stor turistattraktion, Marrakechs svar på Eiffeltornet.
3. Bahia-palatset, upplev hur en visir levde på 1800-talet, ligger i fridfull omgivning.

RESMÅL: MARRAKECH, MAROCKO. **VALUTA:** DIRHAM (MAD). **TIDSSKILLNAD:** -1 TIM (-2 SOMMARTID). **GOLFSÄSONG:** ÅRET RUNT, MEN SOMMARMÅNADERNA ÄR OFTA ALLTFÖR VARMA I INLANDET.

GOLFA MER ATLAS GOLF

Antal hål: 9.
Greenfee: Cirka 250 kr.
Kommentar: En niohålare nära flygplatsen med spektakulära vyer över närliggande Atlasbergen. Rekommenderas av flera som spelat den. Bra stopp på en utflykt upp i bergen.
atlasgolfmarrakech.com

ASSOUFID

Antal hål: 18.
Greenfee: Saknas uppgift.
Kommentar: Assoufid ska enligt planerna öppnas i mars 2012. Ritad av skotten Niall Cameron. Banan är 6 420 meter och ligger cirka 10 min från flygplatsen.
assoufid.com/golf

BO

De flesta av golfbanorna har boende på sina resortområden. Många av dem i lyxklass. Kolla till exempel Palmeraie, som har paket med golf och boende i lägenheter/villor.
pgpmarrakech.com

Centralt i Marrakech rekommenderas att bo på ett litet hotell/pensionat i en riad, ett traditionellt marockanskt hus med liten trädgård, takterrass och ofta ett fåtal rum.

Origin Hotels är en svenskägd riad som ligger centralt i gamla medinan och erbjuder sex rum med totalt 13 sängplatser och personlig service i historisk och väldesignad miljö.
originhotels.com

ÄTA

Klassiska rätter från det marockanska köket är

grafik: ELIN B HEDBERG

couscous, pastilla och tajine. Till dessert pannkakor eller mandelkakor. Gott om fin frukt, härliga grönsaker och grillat av olika slag. Ät gärna på det berömda stora torget Djeema el Fna. Ett fantastiskt skådespel utlovas.

har, brittiska eller franska managers. Ibland fungerar inte servicen fullt ut. Tolerans och tålmod med kulturella skillnader underlättar. Ladda upp rejält med vatten. Det är varmt och försäljning av dryck ute på banan fungerar inte alltid.

PASSAR FÖR

Golfare som vill spela nya banor och också vill uppleva arabisk kultur. Även tjejjäng kan åka ensamma och njuta av till exempel golf, shopping och spa. Ingen större risk för kriminalitet. Nattlivet är internationellt. Det serveras alkohol på barer, nattklubbar, hotell och golfklubbar.

GOLFKULTUR

Klassiska golfkläder fungerar bra. Golfklubbarna är ofta inspirerade av, och

* Greenfeen varierar beroende på säsong och paket. På de flesta banor är caddie obligatorisk. Men caddieavgiften på cirka 100 kr försörjer ofta en marockansk familj och avgiften är låg jämfört med att hyra en golfbil.